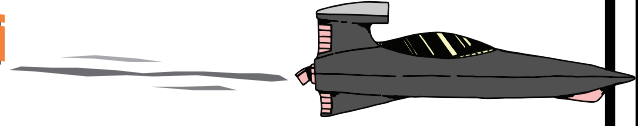

Kaptanın Seyir Defteri

Ay'daki gezintimize geçen ay başlamıştık. Ay, gezegenimizin tek doğal uydusu olmasının yanı sıra, bize en yakın gökcisimi. Bize en yakın gezegen olan Venüs'ten yaklaşık 100 kez daha yakın. Hatta, Ay'ın yaklaşık 400 bin kilometrelik uzaklığı, gökbilimsel bir ölçek olarak kabul edilmeyebilir bile. Pek çok insan, yaşamı boyunca yaptığı yolculuklarla bu mesafeyi kat eder.

Ay'ın öteki yüzü, hiçbir zaman kendini Dünya'ya göstermez. Bunun nedenine geçen ay değinmiştik. "Kütleçekimsel kilit" nedeniyle Ay'ın eksenini çevresindeki dönme ve Dünya çevresindeki dolanma süreleri eşittir. Bu durum, Ay'ın arka yüzünün "Ay'ın karanlık yüzü" olarak anılmasına yol açmış, bilim kurgu ve UFO meraklılarına malzeme olmuş. Çünkü 1959 yılında yapılan uçuşa değin, bu yüz hakkında hiç bir veri yoktu. Bugün öteki yüzü, uzay araçlarının gönderdiği fotoğraflardan ve verilerden biliyoruz. Burada gizemli hiçbir şey yok. Burası Dünya'mızın korumasında olmadığından, göktaşlarına daha açık bir bölge ve bu nedenle de çok kraterli bir yapısı var.

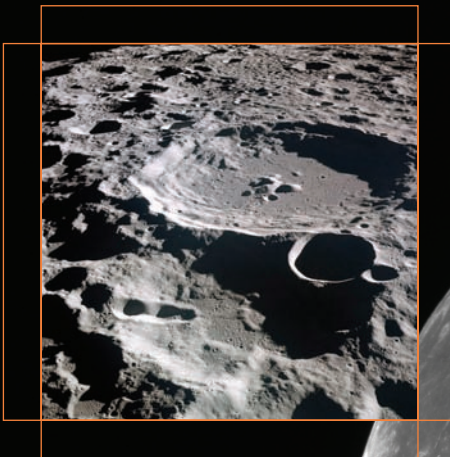
Ay yüzeyinde gördüğümüz koyu tonlu bölgeler "denizler"dir. Eskiden, bu bölgelerin gerçekten deniz (en azından eski deniz yatakları) oldukları düşünülüyordu. Ancak, bugün böyle olmadığı iyi biliniyor. Deniz olarak adlandırılan bölgeler, milyarlarca yıl önce akan lavların oluşturduğu, görece düz bölgeler. Özellikle bu bölgelerdeki Ay toprağı, pek çok sayıda çok küçük göktaşlarının çarpmasıyla koyu bir renk almış durumda. Ay'dan getirilen kaya örneklerinin üzerinde, pek çok mikroskobik krater olduğu gözleniyor. Bunlar, atmosferi olmayan uyduya çarpan çok küçük göktaşlarının ürünü. Denizler, bize bakan yüzün yaklaşık üçte ikisini oluşturuyor. Adlarıysa oldukça ilginç: Mare Tranquillitatis

(Sessizlik Denizi), Mare Crisium (Bunalımlar Denizi), Lacus Somniorum (Hayalperestler Gölü) bunlardan birkaçı.

Kraterler, Ay'ın en belirgin yüzey şekilleri olarak kabul edilebilir. En azından 300 bin kraterin çapı bir kilometreden büyüktür. Kraterler, göktaşlarının çarpması sonucu oluşmuştur. Bir çoğunun merkezinde, çarpışmanın etkisiyle meydana gelmiş tepeler bulunuyor (suya düşen bir su damlasının düştüğü yerde oluşan su sütunu gibi). Ayrıca, kraterleri çevreleyen duvarların içi, çarpışmada fırlarak daha sonra çöken toprak ve taş parçalarıyla yeniden bir miktar dolduğundan genellikle düz. Çok şiddetli çarpışmaların sonucu oluşan bazı kraterlerin çevresinde, fırlanan toprak ve taş parçaları, ışınlar oluşturacak biçimde yüzeye düşmüştür.

Ay'dan ayrılma zamanı, ancak en kısa zamanda geri döneceğiz. Uzay araştırmacıları, Ay'a uzun süredir ayak basmamış olsa da, şimdi NASA gibi kuruluşlar Ay'ı gelecekteki insanlı uçuşlar için bir "eğitim üssü" gibi kullanmak niyetinde. Burası, havasız, susuz, düşük kütleçekimli, yoğun radyasyonlu, aşırı sıcaklık farklarının olduğu bir yer. Gelecekteki uzun sürecek insanlı uzay uçuşları için bundan daha iyi bir okul yeri olabilir mi?

Alp Akoğlu

Ay'ın arka yüzü, bize bakan yüze göre daha kraterli bir yapıda

